

Deti a súdny systém: Čo ste nám povedali

Dokument pripravil sekretariát Skupiny špecialistov venujúcej sa justícii priateľskej k deťom (CJ-S-CH), Generálne riaditeľstvo pre ľudské práva a právne záležitosti. Správu pripravila Dr. Ursula Kilkelly, docentka Právnickej fakulty Univerzity College Cork (Írsko). Názory vyjadrené v tejto správe nemusia byť totožné s oficiálnym stanoviskom Rady Európy.

Úvod

*Rada Európy – medzinárodná organizácia zaoberajúca sa ochranou ľudských práv – pripravuje pravidlá, ktoré majú pomôcť krajinám v Európe vybudovať súdny systém viac priateľský k deťom. Preto sme Vás požiadali, aby ste nám povedali o svojich skúsenostiach so súdnym systémom vo Vašej krajine a čo by mali pripravované pravidlá obsahovať, aby súdny systém fungoval lepšie z pohľadu detí a mladých ľudí. Veľa z Vás – skoro 4000 – tak spravilo prostredníctvom vyplnenia dotazníka alebo rozhovorom s dospelou osobou pracujúcou pre niektorú z detských organizácií, ktorá nám Tvoje názory posunula. **Cieľom tejto správy je dať Vám spätnú väzbu (sumár), čo ste nám povedali.***

Kto nám odpovedal

Deti a mladí ľudia z celej Európy nám povedali o svojich skúsenostiach a názoroch týkajúcich sa súdneho systému v ich krajinách. Chlapci a dievčatá nám odpovedali vo vyrovnaných počtoch. Väčšina z Vás bola vo veku 11 až 18 rokov a mala nejakú osobnú skúsenosť so súdnym systémom. Stretli ste sa s políciou a väčšina z Vás bola aj na súde najmä z týchto dôvodov:

- *mali ste ťažkosti,*
- *vaši rodičia sa rozišli,*
- *boli ste súdom daní niekomu do starostlivosti.*

Niektorí z Vás boli vo väzbe (ústave) a bolo dôležité, že sme počuli práve názory od Vás.

(graf 1 dostupný len v anglickej verzii)

Informácie o Vašich právach

Veľká väčšina z Vás chce viac informácií o Vašich právach. Tieto informácie pritom chcete získať od:

- *ľudí, ktorým dôverujete, najmä Vašich rodičov, súrodencov a priateľov,*
- *právnikov,*
- *sociálnych pracovníkov.*

Ďalej veľa z Vás chce dostať informácie týmito spôsobmi (komunikačnými kanálmi):

- *internet,*

- televízia,
- miestne detské kluby alebo polícia,
- škola.

Veľmi sa Vám nepáčila možnosť dostávať informácie o Vašich právach zatelefonovaním na linku pomoci („helpline“).

(graf 2 a 3 dostupný len v anglickej verzii)

Ochrana práv (hľadanie spravodlivosti)

Veľa z Vás povedalo, že by sa zdôverilo niekomu, ak by ste boli nešťastní, pričom najčastejšie by to bolo rodičom, súrodencom a priateľom. O svojom trápení by ste nepovedali úradným osobám, akými sú lekári, učitelia, sociálni pracovníci, policajti a právnici.

Niektorí z Vás povedali, že by sa nezdôverili s trápením nikomu, lebo by ste to vyriešili sami alebo preto, lebo by Vám nikto neveril.

Rozhodnutia urobené o Vás

Veľa z Vás povedalo, že nejaké rozhodnutie o Vás už urobil sudca, policajt alebo učiteľ. Toto rozhodnutie bolo najmä o:

- kde by ste mali žiť,
- kedy môžete vidieť svojho rodiča,
- čo sa Vám stane (aký trest dostanete), ak ste spáchali trestný čin alebo ste urobili niečo zlé (výtržnosť) počas väzby (pobyte v ústave) alebo pobyte v škole,
- ako dlho musíte zostať vo väzbe (detencii,...).

Veľa z Vás tiež povedalo, že rozhodnutia boli urobené o Vašom vzdelávaní (výchove), zdraví, povolání alebo postavení imigranta.

Vaše skúsenosti

Väčšina z Vás povedala, že:

- boli ste pri tom, keď boli rozhodnutia týkajúce sa Vás prijímané,
- bolo Vám pred tým vysvetlené, čo sa bude diať.

Len niektorí z Vás povedali, že:

- sa Vás opýtali na vaše názory,
- Vaše názory boli brané vážne,
- ste cítili, že celkovo nebolo s Vami slušne/spravodlivo zaobchádzané.

Mnohí z Vás povedali, že bolo dobré, že:

- ste mali niekoho pri sebe,
- rozhodnutie bolo prijaté na mieste, ktoré bolo bezpečné a pohodlné (útulné).

Väčšina z Vás povedala, že by ste sa cítili lepšie, ak by ste mohli mať niekoho pri sebe, komu môžete dôverovať, a ak by ste mohli porozumieť rozhodnutiu, ktoré bolo o Vás prijaté.

Povedali ste, že:

- *by ste boli radi, ak by Vám rodičia alebo členovia rodiny vysvetlili rozhodnutie,*
- *by ste nechceli, aby Vám rozhodnutie bolo vysvetlené nepriamo, ako napr. listom.*

Mnohí z Vás povedali, že ste chceli priamo hovoriť s osobou (ako napr. sudcom), ktorá prijíma rozhodnutia. Všetci ste sa zhodli na tom, že je veľmi dôležité, aby bol Váš názor vypočutý.

(graf 4 dostupný len v anglickej verzii)

Najdôležitejšie odkazy

Opýtali sme sa Vás, aké veci sú dôležité, veľmi dôležité alebo nedôležité, pokiaľ ide o vytvorenie súdnicstva priateľskejšieho k deťom. Veci, ktoré väčšina z Vás považovala za buď dôležité alebo veľmi dôležité boli:

- *zaobchádzanie s rešpektom;*
- *vypočutie;*
- *podanie vysvetlení v jazyku, ktorému rozumiete;*
- *získanie informácie o Vašich právach.*

(graf 4 dostupný len v anglickej verzii)

Dôležité body

Po prečítaní všetkých Vašich odpovedí je zrejmé, že nasledujúce veci boli dôležité:

- ***Rodina:*** *Tvoja rodina je veľmi, veľmi dôležitá a väčšinu času by si chcel/a, aby Ťa podporovala, vysvetľovala Ti veci a informovala Ťa. Tiež si myslíš, že priatelia sú dôležití;*
- ***Potreba rešpektu:*** *Veľmi neveríš osobám pracujúcim v úradoch. Myslíš si, že Ťa nerešpektujú, že sa nepozerajú na veci z Tvojho pohľadu, a že s Tebou zaobchádzajú ako s dospelým, a nie ako s dieťaťom alebo mladým človekom.*
- ***Vypočutie:*** *Chceš, aby Tvoje názory boli vypočuté, a aby Ti boli poskytnuté informácie, ktorým môžeš porozumieť. Tiež chceš byť zapojený do rozhodnutí, ktoré sa Ťa týkajú.*

Čo sa stalo potom

Potom, ako sme prečítali všetky Vaše dotazníky, povedali sme ľuďom, ktorí pripravovali na začiatku spomenuté pravidlá, čo si myslíte.

Rozhodli sa, prihliadajúc na Vaše názory, že naformulujú pravidlá tak, aby sa uistili, že každý z nich pochopí, ako vytvoríť súdnicstvo priateľskejšie k deťom. Vaše názory zmenili znenie pravidiel v mnohých smeroch.

Napríklad pravidlá teraz hovoria, že:

- *Sudcovia musia vypočuť deti a musia hovoriť tak, aby im deti rozumeli. Malo by Vám byť povedané, aká váha je dávaná Vaším názorom v rozhodnutiach, ktoré sa Vás týkajú;*
- *Mali by ste sa dostať informácie o Vašich právach;*
- *Ludia, ktorí pracujú s deťmi, by mali byť školení o tom, ako s Vami hovoriť;*
- *Mali by ste mať právo sťažovať sa, keď nie ste s niečím spokojní a podanie sťažnosti by nemalo mať pre Vás negatívne následky;*
- *Tí, ktorí s Vami hovoria, by si to mali pre seba nechať, okrem prípadu, že sa o Vás príliš znepokojujú;*
- *Úrady by mali s Vami hovoriť častejšie o Vašich skúsenostiach/zážitkoch a zapájať Vás, keď chcú vedieť, ako robiť veci lepšie.*
-

Záver

Bolo skutočne dôležité, že osoby pripravujúce pravidlá o súdnictve priateľskejšom k deťom počúvajú Vaše názory a skúsenosti a berú ich do úvahy. Myslíme si, že pravidlá sú teraz omnoho lepšie vďaka Vášmu zapojeniu sa. Pravidlá budú čoskoro dostupné, vrátane verzie pre deti a mladých ľudí. Dúfame, že tieto pravidlá zlepšia skúsenosti v súdnom systéme všetkých detí a mladých ľudí v Európe.